

Innhold

Forord	9
1 Hva er en nasjonalstat – og hvordan kan den norske nasjonalstaten av i dag beskrives?	11
2 Den norske statens historiske røtter	23
3 1814: Nasjonalstaten grunnlegges	31
Nye prinsipper for statsstyre	33
Statsskikken under eneveldet	34
Hvorfor ble Norge en demokratisk nasjonalstat i 1814?	36
Klasser og klassekrefter mot slutten av eneveldet	36
Det framvoksende handelsborgerskapet	38
Embetsmennene	39
Kirken og presteskapet	41
Odelsbøndene	43
Underklassene	44
Oppsummering	45
4 Embetsmannsstaten 1814–1884	49
Selvstendighetsverket fra 1814 lot seg ikke helt forsvare	52
Embetsmannsstaten konsoliderer seg 1814–ca. 1850	53

6 Den norske nasjonalstaten

Den industrielle revolusjonen	56
Konstruksjon av en norsk mytologi	57
Folkelig opposisjon – Thrane-bevegelsen	59
Jaabæk og bondevennene	63
Religionsmonopolet	66
Embetsmannsstaten går i oppløsning	67

5 Borgerstaten 1884–1935 71

Borgerskapet regjerer	74
Borgerskapet og den borgerlige leir	75
Borgerstatens statsministre	77
Christian Michelsen	77
Gunnar Knudsen	80
Johan Ludwig Mowinckel	84
Bøndene og et bondeparti i den borgerlige leir	85
Det nasjonale samholdet trues fra venstre: arbeiderklassens radikalisme	87
Fra verdensrevolusjon til nasjonal kommunisme	93
Fra nasjonal kommunisme til krisereformisme og klassekompromiss	95
Mot verdenskrig	99

6 Nazi-staten 1940–1945 101

7 Den sosialdemokratiske orden 1945–1981 113

Det folkestyrte fellesskapet – demokratiet	116
Patriotisk nasjonalisme – Fellesprogrammet 1945	117
Den demokratiske sosialismens seier i Arbeiderpartiet	117
Korporatisering av statsstyret	118
Sentrum og periferi – by og land	125
Kapitalisme med sosialdemokratiske særtrekk	127
Kvinnene utvider folkestyret	127
Arbeiderpartiets sosialisme	128
Borgerskapet endrer syn på staten	129
Kompromiss om «blandingsøkonomi»	130
Krisefri kapitalisme	131
Striden om hegemoni i arbeiderbevegelsen	132
Proletarisk internasjonalisme eller stormaktsallianse?	135
Samfunnssolidaritet – velferdsstaten	138

Den sosialdemokratiske orden forvitrer	139
Opptakt til et nytt regime	139
8 Den globale markedsstaten etter 1980	141
Globalisering og nyliberalisme	144
Forvitrer det nasjonalstatlige folkestyret?	146
Nasjonalkapitalismen	149
Staten som forvalter av nasjonalproduktet	149
Staten som kapitaleier	150
Staten som markedsøkonomiens regulator og politiske infrastruktur	152
Staten som kapitaleksportør – og imperialist?	153
Oppsummerende om nasjonalkapitalismen	155
Svekkes nasjonalfølelsen?	156
Enhetskolen	156
Religion som legitimering i globalismens tid	157
Større råderett for den samiske minoriteten?	159
Innvandring: inkludering i nasjonen?	161
Bygging av nasjonalt omdømme	162
Den store styrkeprøven om nasjonalstatens framtid	165
Grunnloven som garantist for nasjonalstaten	175
Rokkans konfliktlinjemodell må modifieres	176
9 Den norske nasjonalstatens framtid	179
Vedlegg	183
Utvalgt litteratur	185
Register	188